

نقد و بررسی نظریه صرفه در اعجاز قرآن کریم

نویسنده: عبد الرحمن بن صالح الشهري

ترجمه: محمد علی انصاری

شابک : 978-622-6265-07-2

شماره کتابشناسی ملی : ۵۶۶۳۹۵۲

عنوان و نام پدیدآور : نقد و بررسی نظریه صرفه در اعجاز قرآن کریم / نویسنده

عبدالرحمن بن معاضه الشهري، مترجم محمدعلی انصاری.

مشخصات نشر : کرمان: فاتح، ۱۳۸۲.

مشخصات ظاهری : ۹۴ ص.

یادداشت : کتابنامه: ص. ۹۳.

عنوان قرار داد : بقول بالصرفه فی اعجاز القرآن عرض و نقد. فارسی

موضوع : قرآن - اعجاز

موضوع : Qur'an -- Miracles

رده بندی دیویی : ۸/۲۹

رده بندی کنگره : BP۸۶/۱۱۰۸ ۹۰۱۹۲ ش

سرشناسه : شهري، عبدالرحمن

شناسه افزوده : انصاری، محمدعلی - ۱۳۸۲ - مترجم

وضعیت فهرست نویسی : فیا

عنوان : نقد و بررسی نظریه صرفه در اعجاز قرآن کریم

مترجم: محمد علی انصاری

نظارت بر ترجمه: محمد علی انصاری

چاپ و صحافی: فاتح

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰

ناشر: انتشارات فاتح (وابسته به مؤسسه فرهنگی و آموزشی فاتح)

مدیر مسئول: حسین ثمره

دفتر مرکزی: تهران - خیابان شریعتی - بالاتر از میرداماد - جنب مترو شریعتی - بن بست پاس - ساختمان پزشکان

سینا - طبقه ۳ - واحد ۱۴

تلفن: ۰۹۱۲۱۷۷۶۶۴۲

ایمیل: Fateh2000@yahoo.com

بها: ۲۵۰۰۰۰ ریال

۶.....	یادداشت مترجم
۹.....	مقدمه مؤلف
۱۲.....	دلایل انتخاب این موضوع
۱۲.....	مسائل بحث
۱۳.....	الرح مباحث
۱۵.....	مبحث اول: تعریف صرفه و آثار مربوط به آن
۱۶.....	مطلب این: تعریف لغوی صرفه
۱۷.....	تعریف صرفه در اصطلاح
۲۲.....	مطلب دوم: آثار و منافع درباره صرفه
۲۲.....	الموضح عن حبه عجز القآن «الصرفه»
۲۲.....	مهمترین مسائل کتاب
۲۵.....	صرفه در نظر ابن سنان خفاحی
۲۶.....	تثویر القول بالصرفه: رساله ای در اعجاز قرآن کریم
۲۶.....	مفهوم صرفه نزد کسانی که به آن معتقدند
۲۶.....	صرفه و اعجاز قرآن
۲۷.....	مبحث دوم: ظهور عقیده صرفه
۲۸.....	مطلب اول: تاریخ ظهور عقیده صرفه
۳۵.....	تأثیر نظریه صرفه در فضای علمی
۳۷.....	مطلب دوم: دلایل ظهور نظریه صرفه

۳۷.....	نخست: دلایل عقیدتی
۳۸.....	مقدم داشتن عقل بر نص شرعی نزد معتزله
۴۰.....	ارتباط اصل توحید نزد معتزله با نظریه صرفه
۴۲.....	دوم: فرهنگ ابراهیم نظام
۴۷.....	سوم: افکار و مذاهب مختلف
۵۱.....	مبحث سوم: قائلین به نظریه صرفه و ادله آنها
۵۲.....	مقدمه
۵۳.....	مطلب اول: نظریه ابراهیم نظام در باره صرفه
۵۴.....	برخی عقایدی که مطالب به آنها اقرار داشته
۵۸.....	مطلب دوم: نظر جاحظ ..
۶۴.....	مطلب سوم: نظر شریف مرتضی
۶۷.....	مطلب چهارم: دلیل طرفداران نظریه صرفه
۷۱.....	مبحث چهارم: شاخص ترین مخالفان صرفه و ادله ایشان
۷۲.....	مقدمه
۷۳.....	مطلب اول: نظر خطابی
۷۴.....	نظر قاضی عبد الجبار معتزلی
۷۶.....	مطلب دوم: نظر عبد القاهر جرجانی
۷۷.....	مطلب سوم: ردیه بر طرفداران نظریه صرفه
۸۱.....	پاسخ‌های شریف مرتضی
۸۵.....	خلاصه و نتیجه گیری
۹۳.....	منابع

یادداشت مترجم

اعجاز قرآن کریم یکی از مهمترین مباحث علوم قرآنی است که بنا به جایگاه قرآن کریم در بین مسلمین، از قرن سوم تا دوران معاصر همواره مورد توجه علمای اسلامی بوده است. تا کنون پژوهش‌ها و تحقیقات فراوانی در مورد اعجاز قرآن صورت گرفته و آثار متعددی در این زمینه به رشته تحریر درآمده است. با اینکه در قرون متقدم و متناسب به اقتضای آن زمان، "وجه اعجاز بلاغی" - که مبتنی بر أعجوبه‌های متنی و زبان عربی می‌باشد - بیشتر مورد توجه و استقبال علمای اسلامی قرار داشته، اما در قرن سوم چهارم، در برخی از محافل معتزله بصره و پس از آن معتزله و شیعیان بغداد و سپس در محافل زیدیه، وجهی به نام "صرفه در اعجاز قرآن کریم" مطرح و مورد توجه قرار گرفت. این نظریه علی‌رغم اینکه تا کنون طرفدارانی داشته و برخی آنرا پذیرفته اند، اما مورد نقد انتقادات شدید برخی دیگر نیز بوده است. بررسی این وجه از اعجاز، خصوصاً لزوم حقه در علل پدید آمدن آن، از اهمیت زیادی برخوردار بوده و این اهمیت زمانی بیش‌تر می‌باشد که می‌بینیم بعضی از علمای بزرگ شیعه نیز در قرن پنجم به این نظریه روی آورده و آنرا بعد از آن وجه اعجاز قرآن کریم پذیرفتند. مهمترین چهره علمی شیعه در این دوران که "صرفه" را عنوان وجه اعجاز قرآن پذیرفت، سید مرتضی بود.

با مطالعه روایات تاریخی قرون متقدم، مورد اعجاز قرآن، با کسانی که نظریه صرفه و اعجاز بلاغی را دو نظریه نقض کنند، یکدیگر می‌دانند، هم‌نظر می‌شویم اما زمانی که می‌بینیم اصلی‌ترین نظریه‌پردازان صرفه یعنی "ابوعلیه بن سیر نظام" و "شرف مرتضی" - خصوصاً شرف مرتضی - خود از بزرگترین علمای ادبیات عرب بوده - اند، در صحت این امر تردید می‌کنیم. و با فرض تناقض بین این دو نظریه آنگونه که متقدمین بیان کرده‌اند، این سؤال پیش می‌آید که چگونه می‌شود دو تن از ادیبان بزرگ زبان عرب بجای طرفداری از اعجاز بلاغی، صرفه را بعنوان وجه اصلی اعجاز برگزیده باشند؟ و اساساً چرا چنین نظریه‌ای در قرن سوم هجری و همزمان با دوره نهضت ترجمه در میان معتزلیان عقل‌گرا پدید آمد؟ آیا می‌توان از وجود رابطه‌ای میان دوران نهضت ترجمه و شکل‌گیری این نظریه سخن گفت؟ مسائلی از این دست، نشان می‌دهد که

هنوز زوایای پنهان و غامضی در این نظریه وجود دارد که برای ما ناشناخته مانده است. دلایل و ریشه‌های این امر هر چه که باشند کشف و بازیابی آنها بدون شک مستلزم انجام تحقیقات فراوان و استفاده از رویکردهای جدید علوم انسانی و روش‌های نوین پژوهش علمی است. در بین پژوهش‌های مختلف و کتاب‌های گوناگونی که در مورد وجوه اعجاز قرآن کریم به زبان فارسی نوشته و یا ترجمه شده است، کتابی که اختصاصاً به نظریه صرف پرداخته باشد، به سختی می‌توان یافت. کتاب "القول بالصرفه فی اعجاز القرآن عرض و نقد" از معدود کتبی است که اختصاصاً نظریه صرفه را از لحاظ تاریخی مورد بررسی قرار داد و اراء و نظریات گوناگون را در این باب به بوته نقد کشیده است. با توجه به اهمیت بررسی بیشتر این وجه اعجاز، به ترجمه این کتاب به زبان فارسی اقدام و آنرا در این مکتوبه جهت استفاده پژوهشگران و علاقه مندان حوزه این علوم ارائه می‌نماییم.

محمد علی انصاری

دیماه ۱۳۹۷